

YURDUMUZDA KAVAKÇILIĞIN GELİŞMESİ

Doç. Dr. İbrahim ATAY

(İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi)

İnsan ömrü içinde kesim yaşına ulaşabilen mahdut sayıdaki orman ağaçlarımızın başında kavak gelir. Kavak gerek sür'atli büyümesi ve gerekse odununun nisbeten kıymetli oluşu sebebiyle, bugün özel teşebbüsün de üzerinde önemle durduğu bir konu olmuştur. Son 15-20 seneye gelinceye kadar memleketimizde kültür kavakçılığının konusunu sadece yerli kavaklarımızdan *Populus nigra* ve bilhassa bunun Selvi kavağı adıyla bilinen varyetesi *Populus nigra var. pyramidalis* teşkil ediyordu. 20 yıl kadar önce bilhassa sellüloz ve kibrit sanayiinin ham madde ihtiyacını karşılamak maksadı ile yurdumuza Belçika ve Fransa'dan, o zamanlar Kanada Kavağı adı altında mütalâa edilen kavaklar ithal edilmiş, bunlarla Kavaklıklar kurulmuştur. İthal edilip kullanılan bu materyalin, irsel vasıflarının araştırılmaması ve tesiste ilmî ve teknik esaslara yeteri kadar riayet edilmemesi sebebiyle bu kavaklıkların iyi gelişemedikleri, geniş ölçüde böcek ve mantar tasallutuna maruz kaldıkları görülmüştür. Çeşitli sebeplere dayanan bu başarısızlıklar memlekette bu Kavağa karşı bir hoşnutsuzluk yaratmıştır.

Türkiye'de yabancı Kavaklarla tesisler kurmanın ikinci safhası, 15 yıl kadar önce, İtalya'dan ithal edilen Kavak tip ve klonları ile başlar. Hakkaten bugünün modern Kavakçılığının konusunu melez Kavakların seçilmiş klonları teşkil etmektedir. Hâlen, kültür, teknoloji ve hastalıklara dayanıklılık yönlerinden en muteber melez klonları, Amerikan Karakavağı *Populus deltoides* ile Avrupa Karakavağı *Populus nigra*'nın teşkil ettiği ve adına «*Populus euramericana*» dediğimiz melezin *Populus euramericana İ-214*, *Populus euremericana İ-154*, *Populus euramericana İ-488*, *Populus euramericana İ-45/51*, ve *Populus euramericana İ-176* klonlarıdır. İtalya'da Casale Manferato'daki Kavakçılık Enstitüsü, *Populus euramericana* melezleri ortaya çıkarma ve bunlardan üstün vasıflı klonlar tefrik etme hususunda çok geniş ve başarılı çalışmalarla şöhret sahibi olmuştur. Memleketimize İtalya'dan ilk ithal edilenler *Populus euramericana İ-154*, *Populus euramericana İ-214* olmuştur. Bilâhare İzmit Kavakçılık

Enstitüsünde, bunlardan gayri, yukarıda zikredilen klonlar üzerinde de durulmuş ve iyi neticeler alınmıştır.

Populus euramericana melez Kavağı ile elverişli yetiştirme muhitlerinde tekniğine uygun surette tesis edilen ve iyi bakılan Kavaklıklarda ağaçlar ortalama 12 yılda kesimlik çağa gelir. Bu yaşta Kavaklar 45-50 cm. göğüs çapları ile 20 m. boya ulaşabilirler. Toprak şartlarının daha az elverişli ve bakımın gereği gibi yapılamadığı hallerde bu çap ve boya daha uzun idare müddetleri ile ulaşılabilir.

Hâlen Türkiye'de Kavakçılığın hem ilmî ve hem de tatbiki yönde gelişmesine, yayılmasına önderlik eden örnek bir müesseseye kurulmuş bulunmaktadır (*İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsü*). Bu müessesenin doğuşunda, beynelmilel Kavak Komisyonunun, orman varlığı yönünden fakir olan Yakın Şarkta, halkın geleneksel bağlarla bağlı bulunduğu Kavak yetiştiriciliğinin islah ve geliştirilmesinin lüzumuna ve bunun bölgede kurulacak bir Kavakçılık Araştırma Enstitüsü tarafından gerçekleştirilebileceğine inanışının büyük rolü olmuştur. Nitekim adı geçen komisyonun 1955 Madrid toplantısında, Türk delegasyonunun enstitünün Türkiye'de kurulmasını isteyen teklifi kabul edilmiş, ayrıca bu kuruluşun FAO tarafından desteklenmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararları müteakip, İzmit'te şehre 3 km. mesafede, Poylar Ovasında gerekli istismlâklar yapılmıştır. 1957'de önce, enstitünün Kavak Fidanlığı Müdürlüğü kurulmuştur. FAO bir yandan mütehasıs göndererek, bir yandan da burslar vererek yardımında bulunmuştur. Kuruluşla ilgili çalışmalar 1962 yılı başlarında bitirilmiş, iyi bir tesadüf eseri, beynelmilel Kavakçılık konferansının Türkiye'deki ikinci toplantısı esnasında (20.4.1962) İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsü hizmete açılmıştır. Bu enstitü hükümetimizle FAO ve Birleşmiş Milletler Özel Fonu arasında yapılan bir anlaşma ile yarı beynelmilel bir fonksiyona sahip kılınmıştır.

İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsünün önce memleketimizde, çalışmalar ilerledikçe de Yakın ve Orta Doğu Bölgesinde gerçekleştirilmesine çalışacağı gaye ve görevler şöylece özetlenmektedir : Muhtelif yerli Kavak tip ve klonlarının envanterini yapmak, bunları muhtelif mıntaka iklim zonlarında mukayeseli denemelerden geçirerek içlerinden mıntakaya en uygun olanlarını seçmek; yabancı memleketlerce selekte edilmiş Kavak klonlarından ithal edilmiş ve edileceklerin çeşitli iklim bölgelerinde tesis kabiliyetlerinin başarısını ölçmek; yerli ve yabancı orijinli Kavak tip ve klonları arasında tabiatta vuku bulan melezlemelerden faydalanarak veya sunî yolla melezlemeler yaparak elde edilecek yeni fert-

lerin seleksiyonu çalışmalarında bulunmak; bölge ve mntaka şartlarına uygun Kavak fidanlık ve ağaçlandırma tekniğini tesbit ve yaymak; Kavak zararlılarını tesbit ve bunlara karşı uygulanabilecek en müessir ve en ekonomik koruma, mücadele vasıtalarını bulmak, yaymak; muhtelif Kavak tip ve klonlarına ait odunun teknolojisi, kullanma yerleri hakkında araştırmalar yapmak; Kavakçılık tekniğine vakıf elemanlar yetiştirmeyi temin maksadı ile her derecede kurslar ve seminerler tertiplemek; özel teşebbüs, halk Kavakçılığını teşvik ve geliştirme gayesi ile etüdler yapmak, şartları geliştirmek; bölgede ve dünyada Kavakçılıkla ilgilenen memleketlerle fikir, teknik ve materyal mübadelesinde bulunmak; iş birliğine dahil olacak memleketler tarafından gönderilecek elemanların yetiştirilmesini temin etmek.

Çok kısa mazisine rağmen çok sür'atli bir gelişme içinde olan İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsü seçkin elemanları ve uzmanlarının iftiharla kaydedilmesi gereken çalışmaları sayesinde, yukarıda kaydedilen gayelerini tahakkuk ettirmenin yolundadırlar.¹

L İ T E R A T Ü R

1. SAATÇIOĞLU, F. : Belgrad Ormanında Euramerik Karakavak (*Populus euramericana*) melezleri ile yapılan plântasyon denemeleri ve 10 yıllık sonuçları. Orman Fakültesi Dergisi, 1962, cilt 12, seri A, sayı 2.
2. SEMİZOĞLU, M. ALİ : Kavak yetiştiricinin el kitabı. 1964, Kavakçılık Araştırma Enstitüsü yayını.
3. SEMİZOĞLU, M. ALİ : Yerli Kavak, Kanada Kavağı, Melez Kavak ve Genel olarak Kavaklar dünyası. Orman Mühendisliği, yıl 3, sayı 6, 1964.
4. İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsü : Kavakçılık Araştırma Enstitüsü, 1963, (roto basması).

---

¹ Türkiye Millî Kavak Komisyonu 1963 yılı toplantısını 9-11 Eylül 1963'de İzmit Kavakçılık Araştırma Enstitüsünde yapmıştır. Toplantıda okunan tebliğlerden, komisyon çalışmalarından ve arazi çalışmalarını tanıtan ekskürsionlardan bütün delegeler son derece memnun kalmışlar, takdîr-kâr konuşmalar yapmışlardır. «Türkiye Millî Kavak Komisyonu Talimatnamesi» uyarınca toplantıya, mevzu ile uzak yakın ilgisi olan çok sayıda hükmi şahsiyeti haiz müesseseler ve cemiyetler pek çok delege davet edilmişken, Türk Biyoloji Derneğinin önce adı geçen talimatnamede yer almamış olmasının, sonra da, hiç değilse, müşahit olarak davet edilmemiş bulunmasının büyük bir eksiklik olduğu, toplantıda tarafımızdan ifade edilmiştir.